

Penningtvätt inom bilhandel

Bilhandel har sedan länge varit en bransch där flera olika områden är behäftade med en förhöjd risk för penningtvätt och annan ekonomisk brottslighet. Bolag i branschen är därmed ett attraktivt och värdefullt verktyg för den organiserade brottsligheten. För att stärka arbetet mot att branschen nyttjas för penningtvätt vill finanspolisen upplysa verksamhetsutövare om modus och risker inom branschen.

Små bilföretag i storstäder och privatpersoner misstänkts oftast

En analys av misstankerapporter hos finanspolisen och annan underrättelseinformation visar att drygt ett av femton företag aktiva inom fordonsbranschen¹ i Sverige kan kopplas till underrättelser relaterade till brottslig verksamhet. Aktuella företag är primärt verksamma i storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö och har inga eller färre än fem anställda.

Misstankerapportering till finanspolisen som kan härledas till bilföretag handlar bland annat om misstänkta momsbedrägerier, hög kontanthantering eller under- och övervärdering av bilar som sålts via bilföretaget. Det förekommer även transaktioner mellan bilföretag och privatpersoner som är uppmärkta med registreringsnummer och/eller bilmodell med syfte att indikera en fordonsförsäljning. Finanspolisen bedömer att det är vanligt att maskera transaktioner på detta sätt i syfte att legitimera en värdeöverföring mellan två parter. Det förekommer att det inte sker några officiella ägarbyten vilket gör att det inte går att utsluta att åtgärden utgör ett led i penningtvätt. Den typen av misstänkta transaktioner förekommer även mellan privatpersoner. I övrigt innefattar avvikelser kring fordonstransaktioner kopplade till privatpersoner bland annat misstanke om olovlig näringsverksamhet och penningtvätt genom billån.

Penningtvätt i samband med bilkrediter upptäcks efter beviljad kredit

Ett område med förhöjd risk för penningtvätt gäller kreditgivning i samband med bilköp. Billån tas vanligen från bank eller finansbolag som bilbolaget samarbetar med. Det kan röra sig om billån som medgetts på falska grunder (kreditbedrägeri) och/eller återbetalningar av billån som skett med pengar av brottsligt ursprung. Vanliga tecken som uppmärksammas är kort avtalstid med hög amortering. Vanligt förekommande är även att andra personer än kredittagaren gör inbetalningar till kreditgivaren. Finanspolisen har uppgifter om att kreditinstitut inte godkänner amortering från tredje part, samtidigt som analysen visar att förfarandet förekommer hos flera verksamhetsutövare. Finanspolisen bedömer att det är ett vanligt penningtvättsmodus och att verksamhetsutövare bör vita åtgärder för att förhindra den möjligheten.

Det förekommer även att privatpersoner beviljas billån trots att de saknar ekonomiska förutsättningar och körkort. Analysen visar att verksamhetsutövare ofta upptäcker avvikelser, såsom falska individuppgifter, vid efterkontroll av den taxerade inkomsten. I de fallen är det vanligt att det är andra företeelser som har resulterat i att verksamhetsutövaren har utrett kunden närmare. Det framkommer ytterligare att bilkrediter beviljats på godkänd kreditpoäng vilket innebär att ingen manuell bedömning av kundrelationen genomförts innan krediten betalats ut. I flera fall har det senare framkommit indikationer på att kundens individuppgifter inte överensstämmer med den taxerade inkomsten. Avvikelser har identifierats på lönespecifikationer och arbetsgivarintyg. Finanspolisen bedömer att det föreligger hög risk för penningtvätt kopplat till bilkrediter. En

¹ Företag med minst en SNI-kod för handel samt reparation av motorfordon, registrerade hos Bolagsverket i december 2023

granskning av bilkrediter som tagits av kriminella nätverksaktörer i en region visade på indikationer på avvikelser i majoriteten av fallen där endast en mindre del upptäckts.

Penningtvätt i samband med import och export

Bilhandeln är global och handel mellan länder erbjuder ytterligare möjligheter för penningtvätt. Utförsel av fordon till ett annat EU-land behöver inte anmälas till Tullverket. Däremot ska anmälan om avregistrering grund av utförsel ske till Transportstyrelsen. För att permanent exportera ett fordon till ett land utanför EU krävs det att man deklarerar exporten till Tullverket innan den får föras ut ur Sverige. De vanligaste länderna för utförsel av svenska fordon till andra EU-länder under senaste året är Polen, Finland och Tyskland följt av länder i Baltikum som Estland och Litauen. Motsvarande destinationer utanför EU utgörs av Norge, Belarus och Ukraina.

Tullavgifter betalas för bilar som importeras från ett land utanför EU och uppgår till 10 procent beräknat på bilens inköpspris, försäkring och hanteringskostnader för transporten fram till EU:s gräns. De vanligaste avsändarländerna i samband med import till Sverige från länder utanför EU är Norge följt av USA och Storbritannien.

Av de exportörer som har deklarerat export till länder utanför EU förekommer en femtedel i penningtvätsregistret. Flera länder förekommer även underrättelsemässigt kopplat till brottslig verksamhet, inklusive penningtvätt, i samband med import och export/utförsel till och från Sverige. Länder i Baltikum, Polen, Tyskland och Holland återkommer i analysen. Även uppgifter om att bilar exporteras till Dubai i penningtvätts syfte förekommer. Underrättelseuppgifter om länder och geografiska områden som ter sig vara relevant i det här avseendet överensstämmer med officiella uppgifter om hur det övergripande import/exportflödet ser ut till/från Sverige gällande bilar.

Baserat på uppgifter i penningtvätsregistret förekommer indikationer om att handelsbaserad penningtvätt förekommer inom handel med bilar, där brottsvinster flyttas genom transaktioner som utåt framstår som legitima. Förfarandet kan ske både nationellt och internationellt och ett vanligt tillvägagångssätt som används i branschen är över- och undervärdering av fordon i samband med ägarbyte samt transaktioner som indikerar köp eller försäljning av ett fordon, men där inga ägarbyten skett.

Kontanthantering i relation till import och export

Import och export av bilar är ett område där kontanta betalningar kan förekomma och utgör därmed en förhöjd risk för penningtvätt. Dels kan importerade bilar betalas med brottsliga kontanta medel utomlands samtidigt som försäljning i Sverige sker via kontoöverföringar. På samma sätt kan exporterade bilar köpas in via kontoöverföringar i Sverige och därefter säljs bilen kontant utomlands, så kallad omvänd penningtvätt, där syftet ofta är att avlöna svart arbetskraft. Därtill kan kontanta betalningar ske i samband med import av bilar, dvs. tullavgifter som betalas kontant.

Fordonsmålvakter

Fordonsmålvakter används som verktyg inom den organiserade brottsligheten. En fordonsmål-vakt, även kallad bilmål-vakt, är en person som är registrerad som ägare till ett fordon istället för fordonets verkliga ägare, som ofta utgörs av kriminella aktörer. Inte sällan förs bilarna utomlands och används i brottsligt syfte. Genom att använda en mål-vakt slipper även den verkliga ägaren betalningsansvar för fordonsrelaterade skatter och avgifter, eftersom den registrerade ägaren, dvs. mål-vakten, är betalningsskyldig.

Ett exempel där fordonsmålvakter nyttjas är i upplägg där bilar köps på kredit och där betalningar för amorteringar sedan uteblir. I dessa fall har en kriminell aktör tillskansat sig bilen och en bilmål-vakt står ansvarig för obetalda skulder. Det förekommer både att privatpersoner och bil-företag använder sig av fordonsmålvakter.

Att vara uppmärksam på

Nedan följer ett urval av identifierade riskindikatorer som kan tyda på penningtvätt kopplat till bilhandel. Indikatorerna är uppdelade på segmenten kreditgivning, import och export samt branschen i allmänhet. Indikatorerna bör sättas i relation till varandra samt till övrig information om företaget såsom nyckeltal, kundkännedom och information från öppna källor.

Kreditgivning

- Kort avtalstid/hög amortering
- Återbetalning från annan än låntagaren
- Samma fordon belånas flera gånger under kort tidsperiod
- Individer som ansöker om billån saknar ekonomiska förutsättningar och/eller körkort
- Fordonets värde står inte paritet med köparens övriga ekonomiska förhållanden, exempelvis taxerade inkomstuppgifter
- Diskrepanser mellan uppgiven inkomst i kundkännedom och taxerad inkomst
- Tecken på osanna underlag i samband med kreditgivningen

Import/export

- Kontant betalning sker för tullavgifter i samband med import
- Importerade bilar betalas kontant utomlands samtidigt som försäljning i Sverige sker via kontoöverföringar
- Exporterade bilar från Sverige har köpts in via kontoöverföringar samtidigt som motsvarande intäkter saknas på konto vilket kan indikera att bilarna sålts kontant utomlands. Syftet kan vara att avlöna svart arbetskraft i Sverige

Branschen i allmänhet

- Tillgångar saknas i årsredovisning trots att bolaget varit eller är ägare till flera bilar
- Om betalningar för trängselskatt finns – jämför med tillgångar i årsredovisning och bedöm om tillgångarna eller avsaknaden av tillgångar är rimlig
- Inbetalningar har skett från utlandet trots att bolaget inte ska exportera bilar
- Transaktioner som indikerar försäljning eller köp av bil står inte i paritet till bilens uppskattade värde vilket kan indikera över- eller undervärdering alternativt kontant delbetalning
- Ett fordon har avvikande eller felaktig ägarhistorik
- Transaktion till ett bilbolag vid köp av fordon kommer från andra än köparen
- Bilföretaget saknar registrering i Bolagsverkets register för penningtvätt trots att företaget verkar hantera kontanter
- Ett sanktionsbeslut från Länsstyrelsen där verksamhetsutövaren behöver göra en rättelse, betala sanktionsavgift eller upphöra med verksamheten
- Nystartat företag får miljonbelopp insatta på företagskonto på kort tid och medlen går omedelbart vidare till andra företag, både nationellt och internationellt – kan indikera momsbedrägeri
- Inbetalningar över tid till Skatteverket avseende utgående moms saknas vilket kan indikera momsbedrägeri

Finanspolisen
Epost: fipo@polisen.se